

NORSKE KIRKEAKADEMIERS ÅRSMØTE 17.19. MARS 2017
PREKEN, GUDSTJENESTE 19.03, KL 9

REFORMASJONEN KOMMER INNENFRA

Høsten 2017 skrev Søndag 25. september skrev sokneprest Lars Martin Dahl en meget tankevekkende kronikk med tittelen «Konfirmasjonsdagen forteller at kirken er til for de bemedlede.» Dahl forteller om høye forventninger til nivå på gaver og fest, og om foreldre som avlyser konfirmasjonen på grunn av økonomi. Han peker på at kirken – bortimot ukritisk – har sett på hvordan materialismen rundt de kirkelige seremoniene øker.

Jeg har hørt lignende fortellinger fra flere kirkelige tilsatte.

Fortellinger om at den høye bunadsfaktoren rundt døpefonten forteller sitt eget språk, og bidrar til å synliggjøre økonomiske forskjeller. Om foreldre som føler seg blottstilt og sårbare når de ikke kan mønstre stor familie rundt døpefonten. Det blir så synlig nettopp i den kirkelige handlingen. Eller om par som velger bort kirken, fordi et kirkelig bryllup forventes å generere større fest og dyrere brudekjole.

Kan dette være sant? Kan dette virkelig være sant? Kan det tenkes at vi som kirke er med på å synliggjøre og forsterke sosiale og økonomiske forskjeller? Kirken som jo er bærer av forpliktelsen på et evangelium om en Gud som ikke gjør forskjell på folk. Hvis kirken – om det så bare er snakk om et par tilfeller - blir kirken en borgerlig og borgerliggjørende institusjon, en institusjon av denne verden. En utvendig kirke. Selve ideen om at de kirkelige handlingene passer best for de bemedlede, er i seg selv på helt grunnleggende vis i strid med Jesu budskap. Alt Jesus sier og gjør står jo i tydelig motsetning. Alle møter Jesus har med mennesker peker i motsatt retning. Når Jesus møtte mennesker snudde han den moralske verdensorden på hodet. Den som var definert i utkanten av den økonomiske, politiske, religiøse eller moralske makten, ble satt i sentrum. Som barn,

kvinner, fattige, kunnskapssvake, syke. Møtene provoserte og vakte uro, hos dem som eide troen og moralen. Fordi på Jesu tid var det slik at den som hadde maket – økonomisk eller politisk eller moralsk eller religiøst – var definert nær Gud. De som ikke hadde makt: kvinner og barn og fattige og syke og kunnskapssvake var definert som fjernt fra Gud. For du kunne ikke ha det rette gudsforholdet dersom du var kvinne eller barn eller fattig eller syk eller kunnskapssvak. Men Jesus møtte hvert enkelt menneske med å gi dem nåde. Nåde betyr gratis. Derfor er dette ordet så viktig i forståelsen av dåpen. I dåpen er barnet forbildet: I tillit tar barnet imot. Nåde, trygghet og kjærlighet. Dåpen er ingen fortjenestemedalje, du tar imot, uansett hva du har prestert eller hvor mye penger du tjener eller hva du har oppnådd i livet. Derfor er Nåde selve kjerneordet i reformasjonsmarkeringen og bør så være.

Kirkens ideal og forpliktelse er Jesu åpenhet mot mennesker. Vi inspireres som kirke av Jesu programtale i Nasaret ved begynnelsen av sitt virke: *«Herrens ånd har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige, for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri, og rope ut et nådens år fra Herren»*. Dette budskapet forplikter kirken til å være diakonal, til å ha omsorg for mennesker i nød. Samtidig er det en tale som går rett inn i motsetningene i samfunnet, med de kreftene som skaper fattigdom og undertrykkelse. Fortellingen om Jesus og hans tale i synagogen i Nasaret er en av mange fortellinger om hvordan Jesus åpner Gudsfolket – mot utstøtte, fattige og fengslede, mot folk fra andre land og etniske grupper. Jesu ord er også et program for hvordan kirken blir til: den starter med Jesu handling med mennesker som har liv som er truet, svekket, undertrykket: kirken blir til kun ved Guds nåde. Dette skal også kjennetegne kirke i reformasjonsåret. Jesu ord viser oss at vi alltid må være en kirke under reformasjon. Kirken må aldri slutte å fortelle om en Gud som ikke gjør forskjell på folk. Enhver kirke må utvikle luktesansen for når det den gir er ytre rammer og

ikke veier til sannheten. For om kirken oppleves som å passe best for dem som har mest.

«Mitt rike er ikke av denne verden,» sa Jesus. Vi lever i denne verden, med bunader og rangordninger og forskjell på folk. Men vår oppgave som kirke er å gi nåde og verdighet – og alltid skjerpe bevisstheten for om vi ikke gjør det.

Også Luther tok utgangspunkt i Jesus og Det nye testamente når han skulle meisle ut sine tanker om hva det er å være kirke. Derfor er det å være kirke «under reformasjon» å være en kirke som utsetter seg for Jesus – og dette gjelder selvsagt ikke bare lutherske kirker. For alle kristne gjelder det at vi ved å ta Bibelen på alvor lar teologi møte virkeligheten. Reformasjonen berører vår relasjon til Gud, ikke først og fremst kirkens struktur og utforming. Fordi reformasjonen må komme innenfra.

For Jesus er ganske nådeløs når han snakker om ytre makt. Jesus fillerister makten: Så talte Jesus til folket og til disiplene og sa: «På stolen til Moses sitter de skriftlærde og fariseerne. Alt det de sier, skal dere derfor gjøre og holde. Men det de gjør, skal dere ikke rette dere etter. For de sier ett og gjør noe annet. De binder tunge bærer som ikke er til å bære, og legger dem på skuldrene til folk, men selv vil de ikke løfte en finger for å flytte dem. Alle sine gjerninger gjør de for at folk skal se det. De gjør bønnenremmene brede og minneduskene store. De liker å ha hedersplassene i selskaper og sitte fremst i synagogene.» Jesus er ikke nådig mot rangordninger og ytre fromhet, mot alt som skaper skillelinjer mellom folk. Fordi troen, sannheten, verdigheten, nåden kommer innenfra. Et av de store paradoksene ved reformasjonen, er jo at den så raskt ble knyttet til fyrstemakt. Til inndeling av nasjonalstater etter fyrstens tro. Restene av 1600-tallets nasjonsbygging – og kirkenes rolle i den bærer vi med oss fortsatt. Men reformasjonsmarkeringen gir oss en mulighet til å fastholde at ord og sakrament skal føre til tro, ikke til makt. Ferdig snakka!

31. oktober i fjor var pave Frans i Lund. På en økumenisk gudstjeneste skrev han og biskop Munib Younan fra Det lutherske verdensforbund under en erklæring der det blant annet heter:

«Gjennom dialog og felles vitnesbyrd er vi ikke lenger fremmede. I stedet har vi lært at det som forener oss er større enn det som skiller oss. Bevegelse fra konflikt til fellesskap. Samtidig som vi er dypt takknemlige for de åndelige og teologiske gaver vi har mottatt gjennom reformasjonen, bekjenner vi, og sørger overfor Kristus for at lutheranere og katolikker har såret kirkens synlige enhet. Teologiske forskjeller har vært ledsaget av fordommer og konflikter, og religion har vært redskap for politiske formål. Vår felles tro på Jesus Kristus og vår dåp krever av oss daglig omvendelse, og at vi ved den kaster fra oss de historiske uenighetene og konflikter som hindrer forsoningens tjeneste. Selv om fortiden ikke kan forandres kan det som huskes, og hvordan det huskes, forandres. Vi ber om helbredelse for våre sår og for de minnene som tåkelegger vårt syn på hverandre. Vi tar ettertrykkelig avstand fra alt hat og all vold, både før og nå, og spesielt det som er uttrykt i religionens navn. I dag hører vi Guds bud om å sette til side alle konflikter. Vi erkjenner at vi er frigjort av nåde til å

bevege oss mot det fellesskapet som Gud vedvarende kaller oss til. [...] Mange medlemmer av våre fellesskap lengter etter å motta nattverden ved ett bord som konkret uttrykk for full enhet. Vi kjenner smerten hos dem som deler hele sitt liv med hverandre uten å kunne dele Guds frelsende nærvær ved nattverdbordet. Vi erkjenner vårt felles pastorale ansvar for å tilfredsstille våre menigheters åndelig tørst og hunger etter å bli ett i Kristus. Vi lengter etter at dette såret i Kristi legeme kan bli helbredet. Dette er målet for våre økumeniske bestrebelser som vi ønsker å fremme, også ved å fornye vår forpliktelse til teologisk dialog.

Gud kaller oss til å være nær hos alle som lengter etter verdighet, rettferdighet,

fred og forsoning. Spesielt i dag hever vi våre røster for å stanse den volden og ekstremismen som berører så mange land og samfunn og tallløse søstre og brødre i Kristus. Vi oppfordrer sterkt lutheranere og katolikker til å arbeide sammen for å ta imot fremmede, komme dem til unnsetning som har måttet flykte fra krig og forfølgelse, og forsvare flyktningers og asylsøkeres rettigheter.

som

Ved å nærme oss Kristus i tro, be sammen, lytte til hverandre og leve ut Kristi kjærlighet i våre relasjoner, åpner vi oss – katolikker og lutheranere – for Den treenige Guds makt. Når vi er rotfestet i Kristus og vitner om ham, fornyer vi vårt forsett om å være trofaste forkynnere av Guds grenseløse kjærlighet til hele menneskeheten.

Som bevegelse kjenner kirkeakademiene både på smerten og rikdommen ved å være økumenisk. Smerte, særlig for dem som tilhører mindretallet – ortodokse og katolikker – som ofte blir usynlige. Men sterkest er nok opplevelsen av at det økumeniske fellesskapet er både rikt og lærerikt.

Vi deler vektleggingen av kunsten som vei for troen, kunsten som borer dypere innover i troen og evangeliet. Ortodokse ikoner, Caravaggios albertavler i Roma, Bachs messer, Kjell Nupens korsfestede Kristus i Søm kirke, Ylva Eggehons sterke sangtekster. Derfor kan vi la markeringen av reformasjon bli en kraft som bringer oss dypere inn i evangeliet, inn i dypet av vår tro. Inn i sannheten om at reformasjonen kommer innenfra. Fordi den dypest sett handlet om å gjøre opprør mot de sidene ved kirken som skapte ytre strukturer som gjorde forskjell på folk.

I reformasjonsåret skal vi holde frem det å søke Gud i sannhet. Livet har lært meg at kjærligheten og troen tåler alt, unntatt løgn. Særlig den løgningen som handler om hvem du er. Må du lyve om hvem du er, om det er for deg selv eller verden rundt deg, ryker fort både troen og kjærligheten. Om vi lyver om hvem vi er, lyver vi et slør for Guds

ansikt. Om vi må lyve om hvem vi er, krakelerer kjærligheten. Fordi vi lyver oss bort fra vårt innerste JEG. Jeg har lært og erfart at overfor Guds ansikt må man stå hudløst ærlig. Overfor den man elsker må man stå hudløst ærlig. (Om ikke hele tiden, så i alle fall av og til.)

Derfor sprenger reformasjonen egentlig konfesjonelle grenser, nettopp fordi den kommer innenfra. Fordi reformasjonens indre dynamikk er å annamme, å fatte, å berøre evangeliet om Jesus Kristus. Et evangelium som viser oss at Guds ansikt er vendt mot verden og at vi alle ved pur nåde er gitt en verdighet som lar oss rette ryggen og stå rakt – overfor oss selv, overfor verden og overfor Gud.